

Kitabın Asıl Adı
İhtiyârât

Müellif
İsmail Hakkı Bursevî

**Sadeleştirme,
Tahric ve Ta'lik**
Mustafa Selim Orhanzade

Tashih
Yusuf İsmail Bayramođlu

İç ve Kapak Tasarım
Berra Eslem
Talha Burak

Isbn
978-605-7562-39-5

Yayınevi Sertifika No
51260

Baskı Sayısı ve Tarihi
1. Baskı / Eylül 2023

Baskı
Lord Matbaa
Sertifika No: 45501
Maltepe Mah. Davutpařa Cd.
Emintař San. Sit. no: 103/430
Topkapı - Zeytinburnu / İstanbul

**ŞAMİL
YAYINEVİ**

Mehmet Akif Mh. Senem Sok. No:2/A
Çekmeköy / İstanbul T: 0216 642 42 50

www.samilyayinevi.com.tr

اِخْتِيَارَاتُ

Seçkin Varlıklar

İsmail Hakkı
BURSEVÎ

İhtiyârât

Sadeleştirme
Tahric ve Ta'lik
Mustafa Selim Orhanzade

İstanbul - 2023

İçindekiler

Giriş.....	7
İsmail Hakkı Bursevî.....	11

İhtiyârât (Seçkin Varlıklar) / 15

1 - “Allah” İsm-i Şerîfi.....	19
2 - Peygamberler (Aleyhimüsselam)	21
3 - Melekler	22
4 - Arş-ı A’zam.....	24
5 - Su	25
6 - Ramazan Aylı.....	26
7 - Oruç	27
8 - Asr-ı Saâdet.....	31
9 - Cuma Günü.....	32
10 - Kadir Gecesi.....	34
11 - Farzlar.....	35
12 - 99 Sayısı	37
13 - Cennet	38
14 - Ru’yetullâh.....	39
15 - Rızâ Hali.....	41
16 - “Lâ İlâhe İllallâh” Zikri	42
17 - Kur’ân-ı Kerîm.....	44
18 - Yâsîn Sûresi	47
19 - Âyete’l-Kürsî	48
20 - İhlas Sûresi	49
21 - Arefe Günü Duâsı	50

22 - Burak	52
23 - Meleklerden Ruh	53
24 - Renklerden Beyazı.....	54
25 - Ekvândan İctimai	56
26 - Kalp	58
27 - Hacer-i Esved.....	60
28 - Beyt-i Ma'mûr	63
29 - Sidretü'l-Münteha	64
30 - Meryem ve Asiye (r. anhümâ) Validelerimiz	65
31 - Hazreti Peygamber (s.a.v.)	70
32 - Güneş	73
33 - İstikâmet Üzere Olan Hareket	75
34 - Şerîat-ı Ğarrâ	77
35 - Berâhîn-i Vücûdiyye.....	78
36 - Âdemin Sûreti.....	79
37 - Nûr	83
38 - Müsbet ve Vücûd	84
39 - Rahmet.....	85
40 - Secde	86
41 - Zikrullâh	87
42 - Niyet.....	88

Kaynakça	91
----------------	----

Giriş

Bütün hamdler; mevcûdâta fazilet bahşeden ve en faziletlisini de rahmeten li'l-âlemin kılıp dünya gönderen Allah Teâlâ'ya aittir.

Salât ve selâm; Habîbü'l-Hallâk ve Efsalü'l-Mahlûkât olan Nebîmize ve her biri hidâyet yıldızları olan ashâb-ı kirâmının üzerine olsun!

Rahmet ve minnet; her biri hidâyet pusulası olan ashâb-ı kirâmın yoluna ihsanla tâbi olanların üzerine olsun!

Allah Teâlâ bizlere böyle ihsân sahibi zatlara tâbi olmayı nasip eylesin!

Amin! Amin! Amin!

İsmail Hakkı Bursevî (k.s.) hazretlerinin telif etmiş olduğu bu risalenin hacmi küçük fakat muhtevası oldukça büyüktür. İsminden de anlaşılacağı üzere eserde müellif hazretleri; Allah Teâlâ'nın varlık âlemi arasından seçip faziletli kıldığı varlıklardan bahsetmektedir.

Eserde, tefsir, hadis, fıkıh, tasavvuf ve sâir ilimlerin hepsinden bir seçme yapıldığı görülmektedir. Böyle bir eseri hazırlayabilmek için az bir ilmin yetmeyeceğini hatta sadece keshî ilmin bile yetmeyeceği, rikkat, dikkat ve insaf sahibi zatlar için gizli değildir. Rabbim istifade etmeyi nasip eylesin.

Eser üzerine yaptığımız çalışmalar.

1- Metnin tahkiki. Üç ayrı nüshadan karşılaştırmalar yaptık. Manaya tesiri olan farklılıkları belirttik. Küçük, yazım hatası gibi mânaya tesiri olmayanları belirtmedik.

2- Metinde geçen ayetlerin sûre ve numaralarını belirttik.

3- Metinde geçen hadislerin tahrîcini şu şekilde yaptık:

a- Sahîh kabul edilen hadisler hakkında bir beyanda bulunmadık.

b- Zayıf görülen hadisler hakkında ise zayıflığı yesîr yani az olup kendisiyle amel câiz ise yine bir açıklama yapmadık. Fakat zayıflığı şedîd yani çok ise sened veya mâna yoluyla rivâyeti kuvvetlendiren kaynaklar varsa aktardık. Bunu yaparken genellikle hadis ulemâsının beyanlarını esas aldık.

c- Senedi, lafzı veya mânayı takviye eden bir kaynak bulamadığımızda hadisın hükmünü beyan ettik.

Mühim bir mes'ele: Usûl-i hadis ulemâsının zayıf hükmü verdiği bir hadisle usûl-i hadis bilmeyen kimselerin zayıf hadis deyince anladığı mâna farklıdır. Usûl-i hadis bilmeyenler böyle bir hadisi neredeyse uydurma mertebesinde görmektedirler. Oysa zayıf hadis; sahîh ve hasen hadisın şartlarını taşımayan hadistir. Tabii olarak böyle bir hadisle amel etmenin kendine göre şartları ve usulleri vardır. Bunlar ehline mâlumdur. Kendisiyle itikadî hususların dışında amel edilmektedir. Ulemânın bu hususta genel olarak ittifakı vardır. Binaenaleyh biz de hadisleri tespit ederken usûl-i hadis ulemâsının kullandığı mâna da zayıf kelimesini kullandık.

3- Metni istinsâh eden zatlardan Seyyid Mustafa Rasim Efeninin metin içi tercümelerini, açıklamalarını ve metin sonunda yazdığı küçük bir makaleyi dipnotlar yoluyla metne ekledik. Bunu yaparken tercüme ettiği kelimenin mânasını sadeleştirmede kullanmışsak bunu belirtmedik. Sadeleştirmede kullanmamışsak dipnotta belirttik.

4- Metinde geçen ıstılahları/kavramları açıkladık.

5- Az da olsa fayda mülâhaza ettiğimiz yerlerde bazı konuları açıklamaya ve dikkat çekmeye gayret ettik.

Bu çalışmayı yaparken gücümüz nispetinde en iyi şekilde eseri sadeleştirmeye çalıştık. Tabii ki dil farkı bazı mânaların kaybına sebep olmuştur. Bunu en aza indirmeye gayret ettik. Elbette kusurlarımız olmuştur. Hatalarımızın dikkatli ve insaflı okuyucu tarafından bizlere bildirilmesinden minnet duyarız.

Kemâl ve rahmet Allah Teâlâ'nın!

Kusur bizim, insaf okuyucunun!

İsmail Hakkı Bursevî

1063 Zilkade (Ekim 1653) bugün Bulgaristan sınırları içinde bulunan Aydos'ta doğdu. Osman Fazlı Atpazarî (k.s.) hazretlerinin halîfesi Ahmed Efendi'den Arapça dersleri alan İsmail Hakkı, Osman Fazlı'nın Aydos'a uğrayan Edirne Halîfesi Seyyid Abdülbâki Efendi ile birlikte Edirne'ye gitti (1074/1664.)

Burada dinî ilimleri tahsil eden İsmail Hakkı Bursevî tahsilini tamamlayınca Osman Fazlı Efendi'ye 1083 Rebîülevvel (Temmuz 1672) ayında intisap etti. Kendisinden kelâm ve ferâiz ilimlerini, *el-Mutavvel'i*, fıkıh usûlüne dâir *Tenkîhu'l-Usûl* adlı eseri okudu. Yine Mehmed Efendi'den tecvid ve diğer bazı hocalardan Farsça dersleri aldı. Meşhur şairlerin Farsça divanlarını ve ayrıca bazı eserleri inceledi. Hâfız Osman'dan hüsn-i hat meşketti.

Şeyhinin yanına geldikten üç yıl sonra şeyhinin izniyle Zeyrek Camii'nde halvete giren İsmail Hakkı doksan gün süren halvetten çıkınca dervişlere hizmetle görevlendirildi. Bir süre sonra şeyhi ona kendi yerine vaaz etmesini söyledi, 1086'da da (1675) halife tayin ederek Üsküp'e gönderdi.

1087'de (1676) Şeyh Mustafa Uşşâkî'nin kızı ile evlendi. 6 yıl sonra Osman Fazlı Efendi'nin tavsiyesiyle Köprülü'ye gitti. Köprülü'de on dört ay kalan İsmail Hakkı, Ustrumca halkının Osman Fazlı'dan kendisini kasabalarına göndermesini istemeleri üzerine oraya gitti (1093/1682). İsmail Hakkı 1096'da (1685), Sultan IV. Mehmed (r.h.)'e nasihatte bulunmak üzere Edirne'de bulunan Osman Fazlı tarafından Edirne'ye çağrıldı. Osman Fazlı Efendi, Bursa halîfesi Sun'ullah Efendi'nin vefat etmesi

üzerine İsmail Hakkı Efendi'yi Bursa'ya halife olarak tayin etti (Cemâzîyelâhir 1096 / Mayıs 1685).

Şeyhinin tavsiyesine uyarak Ulucami'de ve diğer bazı camilerde vaaz veren İsmail Hakkı 1096 Şaban'ından (Temmuz 1685) itibaren vaazlarında Kur'ân-ı Kerim'i Fâtiha'dan başlayarak tefsir etmeye başladı.

İsmail Hakkı Efendi şeyhini son olarak sürgünde olduğu Kıbrıs'ta ziyaret etti (1102/1690-91). Şeyhi bu ziyaret sırasında yerine onu halife tayin etti. 1107-1108 (1695-1696) yıllarında İsmail Hakkı, askerinin moral gücünü arttırmak için Sultan II. Mustafa (r.a.)'in daveti üzerine katıldığı I. ve II. Avusturya seferlerinde yaralanarak Bursa'ya döndü.

1111'de (1700) hacca gitti, yedi ay kadar Mekke ve Medine'de kaldı. İkinci defa hac niyetiyle yola çıktı. Bir ay kadar İstanbul'da kaldıktan sonra deniz yoluyla İskenderiye'ye, oradan da Kahire'ye ulaştı. Kahire'de Şeyhûniyye Medresesi bitişiğindeki Kâdirî Dergâhı'na yerleşti. İki aydan fazla kaldığı Mısır'da ulemâ, tasavvuf erbâbı ve halkla irtibat kurdu; aralarında Ezher müderrislerinin bulunduğu bazı kişilere icâzetnâme verdi. Bundan sonra Şam, İstanbul, Üsküdar ve Tekirdağ gibi vilayetlerde vaaz ve irşâd vazifelerini ifâ etti, daha sonra Bursa'ya tekrar gelip yerleşti.

Kendi imkanlarıyla Bursa Tuzpazarı'nda bir cami inşa ettirdi. Son yıllarını da irşâd faaliyeti ve eser telifiyle geçiren İsmail Hakkı 9 Zilkade 1137'de (20 Temmuz 1725) vefat etti. Kabri Tuzpazarı'nda yaptırdığı caminin kible tarafındadır. Küçük risâleleriyle birlikte 130'dan fazla eseri vardır. En meşhur eseri, Bursa Ulu Camiindeki vaazları için Arapça olarak hazırladığı muhalled tefsiri *Rûhu'l-Beyân*'dır.

İsmail Hakkı
BURSEVİ

İhtiyârât
(Seçkin Varlıklar)

İhtiyârât (Seçkin Varlıklar)

Mâlûm ola ki mâsivallâh (Allah Teâla'nın dışındaki varlıklar) dokuz sınıftır.

1- Melek.¹

2- Felek.²

3- Kevkeb.³

¹ Melekler, ruh gibi latif, nûrânî, mâhiyetleri Allah Teâlâ'ya mâlûm, yaratılmış bir kısım varlıklardır. Meleklerin bir kısmı dâimâ ibadetle, zikir ve tefekkür ile meşgul olur. Bir kısmı da yerde, göklerde bir hayli vazifeler ile meşgul bulunur. Melekler, yemekten, içmekten, evlenmekten, doğup doğurmaktan beridirler. Muhtelif şekillere girebilirler. Hak Teâlâ'nın emirlerine asla isyan etmezler, vazifelerini emir olundukları şekilde yaparlar, kıyamete kadar bir kutsiyet içinde yaşar, manevî bir zevk ile vakit geçirirler. (Ömer Nasûhî Bilmen (r.a.) *Büyük İslam İlmihâli*, İtikad, Madde: 50.)

² Yıldızların akıp gittikleri yer, yörünge. Bu şekilde isimlendirilmesinin sebebi ise yıldızların gemiler gibi bir rota üzerinde gittikleri içindir. “Her biri bir yörüngede yüzer dururlar.” Yasin Sûresi: 40. (Râğıb el-İsfahânî, *el-Müfredât*, Felek maddesi.) Aslen iplik bükülen türkçe “iğ” tabir edilen aletin arşak (yün iğinin baş) kısmıdır. Bundan “yıldızların semada içinde hareket ettiği, döndüğü yer, yörünge” mânasında kullanılır oldu. (Hasîrîzade Elif Efendi, *en-Nûru'l-Furkân fî Şerhi Lüğati'l-Kur'ân*, Felek, maddesi.)

³ Yıldız demektir. Işığın fazla olan yıldız kevkib denir. Çoğulu kevâkib'dir. *Ahter-i Kebîr*, Kevkeb maddesi. Kevkeb yıldız anlamına gelmekle beraber bu kelimeye necm (yıldız) kelimesinden daha kapsamlı olarak gezegen mânası ya da gökyüzündeki bütün parlak cisimleri kapsayan genel bir mâna da verilmiştir.